

Выявлены проблемы, которые требуют немедленного разрешения.

Результаты анализа объемов рынка лекарственных средств свидетельствуют, что в Украине доминируют дженерики зарубежного производства. Кроме того, учитывая высокую стоимость разработок новых аналогов лекарств, большую часть в структуре отечественного производства фармацевтической продукции занимают лекарственные средства советского периода.

Проанализирована концепция государственной программы импортозамещения.

Обстоятельно доказано, что проект концепции немотивирован и его реализация может привести к замедлению развития исследуемого рынка. Доказано, что введение реимбурсации в Украине на современном этапе является проблематичным, поскольку отсутствует механизм внедрения этой на самом деле действенной меры и законодательная база регулирования ценообразования и контроля качеством.

Ключевые слова: фармацевтический рынок, лекарственные средства, денежное и натуральное выражение, оригинальные препараты, дженерики.

Artamonova Galina. The reality of the Pharmaceutical Market of Ukraine in the Post-Crisis Period. The article analyzes the structure and the dynamics of Ukraine's pharmaceutical market development. The author establishes that comparing to other spheres of economy the market under consideration is characterized by stability and vibrancy and ranks second after Russia by the market scope among the CIS countries.

The author determines that during the last years the retail segment has been dominating both in the monetary and in the natural expression. As far as the hospital segment is concerned, there is a declining trend in this segment's sales volume caused mainly by the lack of the government support of the medical institutions of Ukraine.

The results of the analysis of the quantitative composition of pharmaceutical products by their types and origin reveal that this market is import-dependent.

The analysis of the pharmacy network that provides for $\frac{3}{4}$ of pharmaceutical drugs consumption shows the declining sales volume and insufficient consolidation. However, the distribution market is characterized by a high degree of consolidation and by the trend of growth of its share in the structure of pharmaceutical products supply.

The author has revealed the problems that require urgent solutions.

The results of the volume analysis of the pharmaceutical goods market have proven that in Ukraine generics of foreign manufacture are domineering. In addition to that, taking into account high cost of development of new analog pharmaceutical products, the pharmaceutical drugs of the Soviet time still possess the lion's share in the structure of the domestic manufacture of the pharmaceutical products.

The author analyzes the concept of the State Program for Import Replacement.

The author proves that this draft concept is unmotivated and its implementation can lead to the slowdown in the development of the market in question. It has been proven that the introduction of reimbursement in Ukraine at the current stage is problematic because no procedures of introduction of this really efficient mechanism as well as no legislative basis for regulating pricing and quality control have been developed.

Key words: the pharmaceutical market, the pharmaceutical products, the monetary and the natural expression generics.

Стаття надійшла до редколегії
29.03.2013 р.

УДК 331.2

Олеся Тоцька

Порівняльний аналіз оплати праці канадських та українських викладачів

Побудовано таблицю з показниками середньої заробітної плати штатного викладацького складу в найбільших канадських університетах і коледжах в 2010/2011 навчальному році. Визначено максимальну, мінімальну та середню суми річного заробітку повного професора, асоційованого професора та помічника професора в канадських вищих навчальних закладах. Обчислено співвідношення середніх заробітних плат за різними викладацькими посадами в Канаді. Складено таблицю з показниками оплати праці професора, доцента та старшого викладача в Україні у 2010/2011 навчальному році. Визначено їхню річну суму заробітку в гривнях і канадських доларах. Обчислено співвідношення заробітних плат за різними викладацькими посадами в Україні. Порівняно показники заробітної плати канадських і українських науково-педагогічних працівників.

Ключові слова: заробітна плата, вищий навчальний заклад, університет, коледж, професор, доцент, старший викладач, навчальний рік, співвідношення, тарифний розряд, тарифний коефіцієнт.

Постановка наукової проблеми та її значення. Згідно зі ст. 31 ЗУ «Про вищу освіту» держава в особі відповідних органів державної влади забезпечує діяльність вищих навчальних закладів (ВНЗ) серед іншого через установа для педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів посадових окладів, а також додаткових доплат, диференційованих відповідно до їх наукових ступенів, учених і педагогічних звань, кваліфікаційних категорій та стажу роботи [1]. Але оплата праці викладачів ВНЗ в Україні та інших країнах значно відрізняється. Тому цікаво буде провести порівняльний аналіз заробітних плат працівників вітчизняних і зарубіжних університетів, зокрема Канади.

Аналіз останніх досліджень цієї проблеми. Вищу освіту в Канаді досліджували Н. Видишко, Т. Кіцак, О. Свінцов та ін. Зокрема, вони з'ясували особливості вищої професійної освіти в Канаді в контексті сучасних світових тенденцій [2], вивчили канадський досвід підготовки державних службовців [3], проаналізували систему національної освіти Канади [4] тощо. Однак у цих роботах не проаналізовано оплату праці викладачів університетів. Саме цю прогалину й покликана заповнити ця стаття.

Мета статті – здійснити аналіз заробітних плат канадських та українських викладачів ВНЗ. Для її реалізації потрібно розв'язати такі завдання:

- 1) побудувати таблицю з показниками середньої заробітної плати штатного викладацького складу в канадських ВНЗ у 2010/2011 н. р.;
- 2) визначити заробітну плату науково-педагогічних працівників вітчизняних ВНЗ III–IV рівнів акредитації в цьому ж навчальному році;
- 3) провести порівняльний аналіз отриманої інформації.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Основними посадами в канадських університетах є повний професор (full professor), асоційований професор (associate professor), помічник професора (assistant professor), лектор (lecturer). На сайті «Statistics Canada» серед іншого наведено інформацію про заробітну плату штатного викладацького складу в найбільшій канадських університетах і коледжах (які мають понад 100 осіб персоналу). Сформуємо на її основі таблицю 1.

Таблиця 1

Середня заробітна плата штатного викладацького складу в канадських університетах і коледжах у 2010/2011 н. р., тис. CAD

№ з/п	Університети та коледжі	Повні професори	Асоційовані професори	Помічники професорів
1	2	3	4	5
1	Memorial University of Newfoundland	135,141	109,137	86,654
2	University of Prince Edward Island	126,093	103,193	x
3	Acadia University	116,632	93,750	81,228
4	Cape Breton University	107,016	87,787	x
5	Dalhousie University	135,029	107,644	89,392
6	Mount St. Vincent University	121,047	97,651	x
7	St Francis Xavier University	119,552	93,284	74,801
8	St Mary's University	128,507	98,012	x
9	Mount Allison University	127,669	101,341	x
10	University of New Brunswick	123,747	97,726	72,960
11	Université de Moncton	124,583	101,473	83,706
12	St Thomas University	120,099	93,476	x
13	Bishop's University	115,945	86,416	x
14	McGill University	145,251	107,658	89,275
15	Université de Montréal	132,109	104,452	84,404
16	École Polytechnique	138,155	114,423	99,371
17	École des Hautes Études Commerciales	140,233	109,186	x
18	Université Laval	122,158	98,115	81,890

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4	5	
19	Université de Sherbrooke	122,172	100,749	80,118	
20	Concordia University	131,991	102,920	78,836	
21	Université du Québec à Chicoutimi	119,523	100,040	74,173	
22	Université du Québec à Montréal	115,799	96,016	73,658	
23	Université du Québec à Trois-Rivières	119,261	99,425	x	
24	Université du Québec en Outaouais	119,478	100,416	75,316	
25	Institut National de la Recherche Scientifique	116,085	94,729	81,609	
26	Université du Québec à Rimouski	108,879	86,544	70,242	
27	École de Technologie Supérieure	124,573	105,425	82,802	
28	Brock University	149,889	121,587	100,716	
29	Carleton University	138,776	115,950	92,817	
30	University of Guelph	148,042	122,596	101,817	
31	Lakehead University	138,543	112,885	85,811	
32	Laurentian University of Sudbury	149,482	120,290	97,938	
33	McMaster University	154,775	118,792	87,410	
34	Nipissing University	126,419	102,410	x	
35	University of Ottawa	144,042	115,470	92,810	
36	Queen's University	151,274	126,655	x	
37	Royal Military College of Canada	128,013	104,161	x	
38	Ryerson University	147,800	125,045	104,121	
39	University of Toronto	163,086	127,233	103,528	
40	Trent University	154,392	117,945	x	
41	University of Waterloo	152,090	124,062	96,791	
42	University of Western Ontario	146,023	119,075	99,388	
43	Wilfrid Laurier University	144,010	113,265	88,016	
44	University of Windsor	150,912	118,861	96,775	
45	York University	159,462	128,898	102,891	
46	Ontario College of Art and Design	103,138	94,008	x	
47	University of Ontario – Institute of Technology	134,921	110,171	89,083	
48	Brandon University	123,177	96,563	x	
49	University of Manitoba	140,099	104,753	91,203	
50	University of Winnipeg	117,553	89,142	73,459	
51	University of Regina	137,908	103,346	86,348	
52	University of Saskatchewan	148,754	121,339	105,102	
53	University of Alberta	164,570	120,284	97,180	
54	Athabasca University	143,762	110,428	83,555	
55	The University of Calgary	164,328	126,010	108,393	
56	University of Lethbridge	145,928	111,595	83,609	
57	Mount Royal University	0,000	102,249	x	
58	University of British Columbia	161,503	119,131	100,486	
59	University of Northern British Columbia	106,433	85,345	71,982	
60	Simon Fraser University	138,548	111,554	94,992	
61	Trinity Western University		79,451	66,448	59,742
62	University of Victoria		130,514	102,988	83,564
63	Thompson Rivers University		98,097	92,160	82,707

* Сформовано автором на основі [5]

Із таблиці 1 випливає, що повні професори в Канаді заробляють від 79,451 (Trinity Western University) до 164,570 (University of Alberta) тис. CAD. Відношення максимальної до мінімальної суми складає 2,07, тобто простежується значна диференціація в оплаті праці повних професорів у різних канадських ВНЗ. Середній рівень заробітної плати повного професора становить 132,943 тис. CAD.

Канадські асоційовані професори заробляють від 66,448 (Trinity Western University) до 128,898 (York University) тис. CAD. Відношення максимальної до мінімальної суми складає 1,94, тобто також наявна значна диференціація в оплаті праці, але вона дещо нижча, ніж у повних професорів. Середній рівень заробітної плати асоційованого професора становить 106,249 тис. CAD.

Помічники професорів заробляють від 59,742 (Trinity Western University) до 108,393 (The University of Calgary) тис. CAD. Відношення максимальної до мінімальної суми складає 1,81, тобто також наявна значна диференціація в оплаті праці, але вона дещо нижча, ніж у повних й асоційованих професорів. Середній рівень заробітної плати помічника професора становить 87,716 тис. CAD.

Отже, у деяких канадських ВНЗ помічники професорів отримують заробітну плату вищу, ніж повні й асоційовані професори в інших університетах чи коледжах. Це пов'язано з тим, що діяльність ВНЗ субсидіюють різні провінційні та федеральні державні органи [4, с. 314]. А співвідношення середніх заробітних плат за різними посадами склали: повного й асоційованого професора – 1,25; асоційованого та помічника професора – 1,21; повного та помічника професора – 1,52.

В Україні основними посадами науково-педагогічних працівників ВНЗ III–IV рівнів акредитації є професор, доцент, старший викладач, викладач, асистент та ін. Для обчислення річної заробітної плати українського професора, доцента та старшого викладача складено таблицю 2.

Загалом за 2010/2011 н. р. український професор заробив 26 667 грн (без доплат) або 42133,29 грн (із 33%-ю доплатою за вчене звання професора та 25%-ю доплатою за науковий ступінь доктора наук). Оплата праці вітчизняного доцента в цьому навчальному році становила 25 055 (без доплат) або 35076,89 грн (із 25%-ю доплатою за вчене звання доцента та 15%-ю доплатою за науковий ступінь кандидата наук). Старший викладач в Україні за цей самий період заробив 21 978 грн. Перевівши ці суми в канадські долари за курсом 1 CAD = 8 UAH, отримаємо такі заробітні плати: професора – 5266,66 CAD, доцента – 4384,61 CAD, старшого викладача – 2747,25 CAD. Співвідношення середніх заробітних плат за різними посадами склали: професора та доцента – 1,20; доцента та старшого викладача – 1,60; професора та старшого викладача – 1,92.

Таблиця 2

Заробітна плата науково-педагогічних працівників українських ВНЗ III–IV рівнів акредитації в 2010/2011 н. р., грн*

Найменування посади	Тарифний розряд	Тарифний коефіцієнт, що застосовується з 01.09.2008 р.	2010			
			вересень	жовтень	листопад	грудень
	1	1,00	570	586	586	600
Професор	20	3,64	2075	2133	2133	2184
Доцент	19	3,42	1949	2004	2004	2052
Старший викладач	17	3,00	1710	1758	1758	1800
			2011			
			січень	лютий	березень	квітень
	1	1,00	613	613	613	625
Професор	20	3,64	2231	2231	2231	2275
Доцент	19	3,42	2096	2096	2096	2138
Старший викладач	17	3,00	1839	1839	1839	1875
			травень	червень	липень	серпень
	1	1,00	625	625	635	635
Професор	20	3,64	2275	2275	2311	2311
Доцент	19	3,42	2138	2138	2172	2172
Старший викладач	17	3,00	1875	1875	1905	1905

* Сформовано автором на основі [6]

Порівнявши отримані результати, можна зробити такі невтішні висновки. Канадський повний професор отримує в 25,24 раза більший заробіток, ніж український професор. Асоційований професор у Канаді заробляє в 24,23 раза більше, ніж вітчизняний доцент. Канадський помічник професора отримує в 31,93 раза більше, ніж український старший викладач. Тобто загалом вітчизняним науково-педагогічним працівникам потрібно трудитися 24–32 роки для того, щоб заробити те,

що в канадських університетах заробляють за рік. Водночас співвідношення між заробітками українських професора та доцента (1,20) майже таке ж, як канадських повного й асоційованого професора (1,25), а співвідношення між іншими посадами більше, ніж у Канаді.

Джерела та література

1. Про вищу освіту : Закон України від 17.01.2002 № 2984-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14/page2>
2. Видишко Н. В. Освітній простір Канади: досвід, структура і специфіка / Н. В. Видишко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2008. – Вип. 17.
3. Кіцак Т. Зарубіжні системи підготовки державних службовців / Т. Кіцак // Ефективність державного управління. – 2009. – Вип. 18/19. – С. 495–503.
4. Свінцов О. М. Структура освітнього комплексу суспільства: світові тенденції та українські реалії / О. М. Свінцов // Наук. вісн. НЛТУ України. – 2007. – Вип. 17.2. – С. 311–319.
5. Statistics Canada [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.statcan.gc.ca/pub/81-595-m/2012097/tablesectlist-listetableauxsect-eng.htm>
6. Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ : Наказ МОН України (від 26.09.2005 р. № 557) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1130-05>

Тоцкая Олеся. Сравнительный анализ оплаты труда канадских и украинских преподавателей. Составлено таблицу с показателями средней заработной платы штатного преподавательского состава в наибольших канадских университетах и колледжах в 2010/2011 учебном году. Определена максимальная, минимальная и средняя суммы годового заработка полного профессора, ассоциированного профессора и помощника профессора в канадских высших учебных заведениях. Вычислены соотношения средних заработных плат за разными преподавательскими должностями в Канаде. Составлено таблицу с показателями оплаты труда профессора, доцента и старшего преподавателя в Украине в 2010/2011 учебном году. Определена их годовая сумма заработка в гривнах и канадских долларах. Вычислены соотношения заработных плат за разными преподавательскими должностями в Украине. Сравнено показатели заработной платы канадских и украинских научно-педагогических работников.

Ключевые слова: заработная плата, высшее учебное заведение, университет, колледж, профессор, доцент, старший преподаватель, учебный год, соотношение, тарифный разряд, тарифный коэффициент.

Totska Olesya. Comparative Analysis of Remuneration of Labour of Teachers of Canada and Ukraine. A table with the indexes of middle salary of full-time teaching staff in most universities and colleges of Canada in 2010/2011 school year is built. The maximal, minimum and middle sum of annual earnings of full professor, associate professor and assistant professor in Canadian higher educational establishments is certain. Correlation of middle salaries after different teaching positions in Canada is calculated. A table with the indexes of remuneration of labour of professor, associate professor and senior teacher in Ukraine in 2010/2011 school year is built. Their annual sum of earnings in hryvnias and Canadian dollars is certain. Correlation of salaries after different teaching positions in Ukraine is calculated. Comparison of indexes of salary of scientifically-pedagogical workers in Canada and Ukraine is conducted.

Key words: salary, higher educational establishment, university, college, professor, associate professor, senior teacher, school year, correlation, tariff digit, tariff coefficient.

Стаття надійшла до редколегії
04.03.2013 р.

УДК 338.431.8

Андрій Шульський

Підприємництво: стан і тенденції розвитку

У статті висвітлено стан діяльності підприємств – суб'єктів підприємства у Львівській області й на основі отриманих результатів з'ясовано головні тенденції їх розвитку. Установлено, що не всі тенденції однаково впливають